

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNO-RADIKALNE STRANKE ZA SLOVENIJO.

Štev. 1. Izhaja kot priloga „JUTRANJI NOVOSTIM“. V Ljubljani 21. oktobra 1923. Leto I.

Edina stranka.

Naša kraljevina je parlamentarna država v kateri vlada politični sistem na osnovi strank. Brez prave grupacije in organizacije naroda v stranke se ne da zamisli pravilen parlamentarizem. Prave politične stranke so pogoj zdravemu in normalnemu razvoju parlamentarnega življenja.

Torej, ako želimo, da v naši državi vlada narod, najširši sloji naroda, je neobhodno potrebno, da omogočimo pravi parlamentarizem, da se stranksko razvrstimo in organiziramo.

Cilji organizacije naroda morajo biti prava in velika politična načela — a ne poedine osebe ali grupe z omejenim vpogledom in ciljem.

Niso prave moderne stranke one, ki organizirajo narod na osnovi vere, ravnotako ne one, katere se organizirajo, da branijo interese poedinih društev ali stanov.

Prava politična stranka mora imeti izčiščene in jasne nazore o vseh državnih in drušvenih problemih; da se na osnovi teh načel izdela jasen program svojega delovanja po katerem bo reševala važne državne in društvene probleme, da iz svojih vrst rektritura potrebuje število ljudi, kateri so sposobni, da ta program čim bolje izvrše, ter da končno politično poučujejo mase naroda, kako da se same brigajo za svojo upravo, za dobrobit države, za ekonomsko, kulturno in socialno emanzipacijo ter napredek celokupnega naroda.

Ako dobro pregledamo in preučimo načela in programe vseh polit. strank v naši kraljevini, videli bomo, da je Narodna radikalna stranka po svojih načelih, programu in delu pravzaprav edina prava moderna stranka; stranka, ki se bavi s splošno narodno in državno politiko, ki ima svoja osnovna strankina načela, svoj program in veliko število sposobnih državnikov, diplomatov in politikov svetovnega glasa. V najtežjih momentih našega narodnega življenja je Narodna radikalna stranka dokazala svosobnost in izkušenost svojih voditeljev, dokazala je pravilnost svojih političnih in socijalnih načel ter točno izvrševanje svojega programa.

Razumljivo je, če je radi tega Narodna radikalna stranka največja, najmočnejša stranka v naši državi in da je edino ona sposobna da vodi našo splošno državno in narodno politiko.

Narodna radikalna stranka je odprla vrata vsakemu našemu državljanu, ki priznava radikalni program in načela brez razlike vere in plemena, posebno v teh težkih početkih našega novega državnega življenja, prav rada in sprejema vsako pomoč in sodelovanje in ravnotako je vedno pripravljena, ponuditi vsakemu svojo pomoč in zaščito.

Radi tega je v interesu vsakega kraja in vseh delov naroda, kakor tudi vseh naših državljanov, da se organizirajo v Narodni radikalni stranki. Tako da s širenjem NRS ter njenih načel, delajo za dobro in napredek naroda in države.

Radikalna stranka ni še našla pravo razumevanje vseh delov našega naroda, prvič radi tega ker je naš narod politično disorientiran in nepoučen, drugič radi sedanjega napetega psihološkega stanja poedinih delov našega naroda, stanja, katero je zakrivila protinatrdna in nezdrava politika habsburške monarhije, a tretjič radi sedanjih težkih upravnih, prometnih in drugih nezdravih poljavov v političnem življenju naše mlade kraljevine: korupcija uradništva, veržniki itd. Ali vseeno se širi Narodna radikalna stranka tudi med Hrvati in Slovenci. Uspelo je, kljub težki situaciji, s pozitivnim delom naše radikalne vlade ter z delom naše stranke v narodni skupščini, pridobiti simpatije in zaupanje širših slojev slovenskega naroda. Posebno nas veseli odločna izjava bratov Iz Prekmurja, da vstopijo v našo stranko — edino stranko, katera dela za dobro naroda in države. Globoko smo prepričani, da bo naš prvi narodni poslanec iz Slovenije g. Geza Štiftar v Izvrševanju volje svojih volilcev našel pravega razumevanja in zaščite pri naši stranki.

Verujemo, da bomo edino potom organizacije NRS in s pomočjo sposobnosti in pameti njenih voditeljev najlaže in najbolje vplivali na našo splošno politiko, kakor tudi na politiko naše ožje domovine Slovenije.

Samo tako zamore državna uprava trečno krmarišči!

Naprek v Narodno radikalno stranko!

Proglas poslanca Štiftarja. Prekmurskemu prebivalstvu, slovenski javnosti!

MOJIM VOLILCEM!

Z današnjim dnem izstopil sem kot član iz Slovenske Ljudske Stranke ter kot narodni poslanec iz Jugoslovanskega parlamentarnega kluba.

Sledil sem zahtevi svojih volilcev in zaupnikov, ki ste me pozvali na ta korak, sledil pa sem tudi svojemu notranjemu, globokemu prepričanju.

Vsem sem kot redni član v Narodno Radikalno Stranko in kot narodni poslanec v klub Narodno Radikalnih Poslancev. Vstopil sem v to stranko, ker je njen program blagostanje države kot celote, kakor tudi dobrobit našega lepega Prekmurja.

Slovenska Ljudska Stranka, katere pripadnik sem bil, stopila je v volilni boju z velikimi gesli avtonomije in demokracije ter zvesto zagotavlja, da ta njen program in njeno delo prinese narodu blagostanja, po katerem hrepenti. Ko je na stranka z absolutno večino slovenskih mandatov stopila na parlamentarna tla Beograda, pokazala se je, da ne zna in da je ne more žaliti ustvarjati iz besed tudi dejanjal!

Pokaza je, da zna ustvariti velike besede, samo da si ohrani doma vpliv. "Beogradu pa je meštarila in beračila za malenkosti koristi, ki naj bi posamezni voditelji prinesle osebne uspehe, pri tem pa je povsem pozabila na vse ono, kar boli in pričemer trpi naše ljudstvo. Iz demagogije je glasovala proti zakonom, ki prinašajo korist narodu, le vsled tega, ker v vladu ne sede njeni ljudje. Bila je pripravljena in je še vedno pripravljena zatajiti vsa načela, ako ji srbski del našega naroda ponudi par ministarskih stolčkov. Protivila se je zakonu, ki varuje našega kmeta pred bobnom, protivila se je zakonu, ki varuje našega kmeta škode pred elementarnim nezgodam itd. itd., protivila se je tem zakonom, enostavno, ker niso bili prinešeni z njene strani in ker ne bodo koristili njenim voditeljem. Korist stranke je višji, kot korist države in ljudstva in to v časih, ko ljudstvo direktno hrepenti po uredbah in po zakonih, ki jim lažajo sedanji položaj in ki bi ljudstvu omogočili, da je brez gremke skrbi za prihodnji dan — svoj vsakdanji kruh.

Naš malo človek iz naroda ima tisoč želja, prošenj in potreb, ki ga mučijo od zore do mraka. Na vse to Slovenska Ljudska Stranka ni obratila svoje pažnje, ker ji ni bil pri srcu malo človek iz naroda, temveč samo izvoljeni krog njenih voditeljev. Osebna korist voditeljev je pokopala koristi širokih plasti našega naroda!

Ta stranka, ki pravi da ima tako visoka načela ljudskega blagostanja na svojem programu, si je poiskala v njeni slepi strasti, da pripelje svoje voditelje do nezaslužene politične veljave pestro družbo hrvatskih Radicevcev in turških Spahovcev. Hrvatski Radicevci, katerih voditelj Stipica Radić poseda v londonskih salonih med družbo, ki ne pozna in noče poznati hrvatskega kmeta; stranko Mehmeda Spahe, katerega vodstvo tvorijo stari velikaši, katerim je zoporno katoličanstvo in Slovanstvo; te dve stranki sta vredni zavezni Slovenske Ljudske Stranke! Narod pa žaka in se razočarava nad svojimi zastopniki!

Veroval sem v volilnem boju — nepoznavajoč stranko in prilike — poštenosti besede in poštenosti stranke. Ko sem prišel v Beograd, sem dan na dan s skrbjo in velikim razočaranjem začel spoznavati, da sem se prevaral. Moja vest in želja, koristiti ljudstvu, predvsem mojim dragim Prekmurcem, mi je narekovala ta usodni korak. Prelomiti nisem mogel s svojo preteklostjo in vestjo, ki korenini in je izrastla iz sredine prekmurskega naroda. Vsled tega pa sem moral prelomiti s stranko, ki propoveduje korist in blagostanje naroda, ki pa se dejansko boriti le za osebne koristi, čast in slavo par političnih voditeljev oziroma gotove kaste političnih oportunistov.

Nad pol leta je preteklo, odkar ste me dragi volilci, volili v Narodno Skupščino. Politika Slovenske Ljudske stranke mi je vezala roke, da nisem mogel veliko izvojevati za Vas.

Sami ste odločili!

Naročili ste mi, naj zapustim sedanja pota, naj obrnem hrbet stranki demagogije in osebnih koristi voditeljev. Pokazali ste mi pot v stranko, ki je zmožna do volj, močna in voljna, da dvigne Vaše blagostanje. Sledil sem Vašemu pozivu ne samo, ker ste mi to veljali, temveč tudi vsled tega, ker čutim in sem globoko prepričan, da ste mi pokazali pravo pot!

Zahvaljujem se prekmurskemu ljudstvu, zahvaljujem se njega odčlenim predstavnikom, častiti duhovščini katoliške in evangeliske veroizpovedi, vsem zaupnikom in volilcem, ki so me podpirali pri mojem delu do sedaj in ki v polnem številu so vstopili ramo ob ramu v vladno Narodno Radikalno Stranko.

Njih prepričanje, da bomo v tej vsedržavni in vseljudski stranki dosegli za naše, zlasti pa za prekmursko ljudstvo ono, kar nam je onemogočila politika vodilnih krogov Slovenske Ljudske Stranke, je tudi moje prepričanje.

Vsled tega klicem vsem: Iz naroda za narod!

Živelo prekmursko ljudstvo!

Živeli njege duhovni, prijatelji in voditelji!

Živela Narodno Radikalna Stranka!

Vaš

Geza Štiftar Jr.,
narodni poslanik.

Martinici-Beograd, 20. oktobra 1923.

Obračun.

Velko mi je žao, što sam prisiljen, da u javnosti pišem o sebi, ali što ču...? Neka moje javnost razume i izvini... Ovaj moj obračun sa Orjuno nije samo moj, nego če on da bude obračun svih onih, koji su Orjunu razumeli kao moja malenkost.

Svakome je poznato, ja se toga nikad pred nikim nisam studio, da sam ja radio za Orjuna onim odusevlenjem i predanošću, kakomovo može da radi samo ona, koji čvrsto veruje u ispravnost i potrebu jedne uživanje i potrebe stvari. Mnoge sam moći nespavane proveo u radu za Orjunu, mnogo sam truda uložio kako bi što bolje i lepše prikazao ovaj idealno zamislen pokret: mnogu sam muku mučio, da ju obranim od neopravdanih napadaja i osuđuju. Radio sam svesno da služim velikoj ideji, da se borim za pobedu onih idea, koji su me svega osvojili iz prvih dana mlađosti moje...

A sada? — Kakovu platu za to primam?

Orjuna, ona Orjuna, koju sam ja pokrenuo u društvu sa nekoliko mojih drugom i prijateljima iz Dalmacije, ona me napada, ona me kleče: prostim i podlim lažima želi, da me svetu prikaze za nepatriotu, nepoštenjaka i za novac prodanu dušu! — Ja od Orjune nisam želeo osobitih priznanja i odlikovanja, ali jednomo se nisam nado — da će me na takav brezobrazan i prostački način napasti i uvrediti.

Za danas mi nije moguće, da učinim podrobni obračun sa Orjounom i njenim predsednikom inž. Ferdinandom Kranjem. To ču učiniti v više navrata; neka se zna, tko je beo, a tko je crn. Za danas u kratko da objasnim sledeće:

1. Ja sam bio mnogo i mnogo pre računal nego što je NRS pojavila v Sloveniji. Ja sam to javno izjavio u jednu od prvih sednic Orjune (v gostioni g. Mračka). Čim se je NRS pojavila v Sloveniji, smatramo sam da dužnost, da pomognem širenje svoje stranke, one, koja je naš celokupen narod zadužila nelzrevljiv priznanjem za svoje velike zasluge. Ja sam znao, da tačno povučem pravac između jedne političke stranke i jednog kulturnog nacionalnog pokreta, ali o tome će pisati drugi put malo duže. Sem toga mene je osobito veselilo što se NRS širi v Sloveniji, medu braćom Slovencima, i tako faktički dokazuje, da nije jedna srpska ekskluzivistička stranka, koja ne priznava u svojim krug braću Hrvate i Slovence. U toj pojavi ja sam vidiš jedan veliki korak unapred k ostvarenju naših idea — ledinske Nacije. Političke stranke organizuju mase naroda i dovode ih u kontakt bez čega svaki rad na nar. ledinstvu je iluzoran. Eto, to su motivi, koji su me terali, da pomognem organizaciju NRS v Sloveniji — praktičan rad na narodnem ledinstvu, a ne češnja za automobilima i novicima, kako to misli svojim prozirnim aluzijama gospodin inž. Ferdinand Kranjc!

II. Ja sam bio od zobra Orjune imenovan za člana zamenika o. o. Orjune v Slovenačku. Taj mandat nisam nikad odložio, premda sam prvo glavno uredništvo "Orjune". Na svojim plečima nosio sam 19 prvih brojeva; sam sam pisao uvodne, idejne, programatičke, polemljive i informativne članke, pisao sam jednu malu novelju u podlistku, nekoliko critica, feltona i esela; sam sam se starao za saradnike-dopisnike; sam sam radio sve tehničke poslove za uredenje lista, itd. Sve sam radio, da mi list bude na ovoj visini, na koju mora da bude jedan mlad borben nacionalistički list. I za vse to od Orjune nisam nikad primio niti jedne pare, i to čok ni za papir, ni druge kancelarijske stvari; sve sam trošio iz svog vlastitog džepa. Ja nisam to nikad ni tražio, niti to sada tražim. neko sam konstatujem jednu istinu, e da javnost zna, kako je meni stalno do novaca. Jedino što želim to je, da moje ideje i moji rad ne bude uzaludan, da on naide na razumevanje iskrenih patriota pa i onih, koji nisu organizovani u Oriuni, pa i onih, koji su odučeni protivnici njeni.

III. Kad sam uvideo, da stanovniki ljudi izbrali Orjunu v svoje sebe in interes demokratske stranke, a u borbi protiv NRS, ja sam se malo po malo polovila, — gadilo mi se je videti, kako nacionalistička Orjuna postaje demokratska Orjuna. Ja sam nastojaš, da upozorim mnoge na tu opasnost. Bolilo me je gledati, kako sve ono, šta sam ja radio propada, kako se čisto profanše ovaj idealni pokret. Samo to otvoreno u sednicama Odbora kazival, ali — ali... brk inž. Ferdinand Kranjc se je smejoš.

IV. Orjuna je u svom glasilu izdala interne tajne i na taj način je i mene rešila občenja držanja uredničke tajne. Ja sam bio odlučno protiv publikacije g. Hribarovog pisma, ne radi razloga, kojega misljam kratkovidni, jogunasti i trdoglav g. inž. Ferdinand Kranjc, nego radi principijelnih razloga. Ako Orjuna, kao nacionalna organizacija, blati državne funkcionare, ako svojim radom, nepametnim akcijama, terorističkim sredstvima, ruši državni avto rit, ako i samokralja prikazuje masi naroda onako kako ne valja, kakovim će to plodom da roditi. Mi treba da čuvamo ugled naše vlade, našeg kralja i naših ministara, pa i onda kad oni počine po koju neumesnu i moguće grešnu stvar. Svi greši, jer je takova ljudska priroda, a osobito greši onaj koji radi, jer onaj koji ne radi, u opšte ne može da pogreši.

V. Prigodom poenike između demokratskog "Jutra" i moje malenkosti za nikoju reči nisan oblačio ili: pomislio oblačio Orjunu. To prvi put što čujem. G. inž. Ferdinand Kranjc je zaboravio da su tom prigodom svi članovi o. o. Orjune bili na mojo stranu, da je on osudio pisanje "Jutra", povukao sve uvreda i...

neo tom prilikom itd. Ja nisam bio pozvan na odgovornost od O. o. jer mu to pravo statuti Orjune ne davaju, nego, naprotiv, ja sam na toj sednici, gde se je razpravljalo o toj aferi, napačno in g. inž. Ferdinanda Kranjca dokazivajući mu, da on prosto nije Orjuna, pa ma koliko on za Orjunu radi, i mučio se, jer radi proti duhu i programu Orjune. Tom prigodom sav je Odbor bio na mojo stranu i g. inž. inž. Ferdinand Kranjc. Vrlo malen, vrlo malen... Od tada počinje njeva borba protiv moje malenkosti i nezadovoljstvo sa mojim radom i delovanjem. Istina, on je oveo na svetu ruku neku "istragu" protiv mene i poslao ju je Direktoratu v Splitu u ruke g. predsednika dr. Mirka Kosolje, ki je vro dobro znao što će sa "rezultatom istrike" da učini. Ja sam jedno dva meseca iz tega govoril inočno g. inž. Mirkom Koroljom, koj je pričao razne "ostrovne" i "velikopotežne" geste g. inž. Ferdinanda Kranjca. Eto, tako stoji stvar sa tom famoznom "istragom", i laž je da sam ja tobožno predusreo isključenje iz Orjune(!), jer je od toga prošlo skoro pet meseci, a ja sam bio od g. dr. Korolje pozvan, da na kongres svih Orjuna, predan opštih referat o smernicama budućeg rada! Ta zlona advokatska doskočila ne pomaže Vam poštovani g. Kranjcu!

VI. Mene ni najmanje ne boli, da je O. o. na svojoj sednici 16. o. m. primlo na znanje moj istup "brez nadaljnega postopanja". U Odboru ste kooptirali one koga ste hteli i želite. Medutim sa mnogih strana Slovenije stižu mi pisma, v kojima odločeno osudju delovanje g. Kranjca, a odobravaju moje držanje. Evo izvadak iz jednog pisma:

—Dragi Jurković!

Dogodki zadnjih dni v ljubljanskem oblastnem vodstvu Orjune so me napotili, da ti pišem. Zavzemamja za Stefanovića, nastopa proti dr. Lukanu in Akcijskemu odboru NRS ter dalje proti ak

„Jutro“, JDS in politična morala mladinov.

Maribor, 20. okt.

Politično našagabnejši slovenski dnevnik »Jutro« ne more preboleti očividnega propadanja svoje lastne stranke na noben drug način, kakor da z izvabljanjem najnižjih instinktov skuša oblati svojega nasprotnika.

Lahko bi delali za to pisavo odgovornega dr. Žerjava ali Dolfe Ribnkarja, lahko tudi dr. Kukovca, ali prisli smo do absolutnega spoznanja, da odgovarja pisava teh listov nihovi duševni notranjosti in političnemu sadizmu, s katerim se skušajo v poslednji dobi še vzdržati na površju. Žalostno je, da končava ta stranka na tako ogaben način in žalostno je za slovensko politično življenje, da ni že preje ob sodilo teh ljudi in te stranke. Za lažo, prevaro, korupcijo in blatenjem so se povzpeli v dobi povoje psihoze trenutno na površje, uzurpirajoč si naslova »napredne demokracije«, v laži, prevari, korupciji in blatu jemlje konec, v prid kulturnemu, socijalnemu, gospodarskemu in političnemu napredku našega plemena — ta stranka in njeni zadnji ostanki.

V petki številki »Jutra« izšel je v uredništvu tega lista spisani članek, datiran iz Murske Sobote z 18. oktobrom, ki se bavi v žargonu, ki je »Jutru« običajen z izstropom narodnega poslanika iz Slov. Ljudske Stranke.

Člančarček govori o izprijenosti, moralni etičnih pojmovih, ter ne more prikriti svoje jeze nad tem, da si je gosp. narodni poslanec Geza Štiftar izbral baš Narodno Radikalno Stranko, kot torišče svojega bodočega dela. Ne da bi se ta »Jutrov« moralist potrdil izvedeti globljih momentov, ki so vedili prekmurske volilce in pa g. poslanca Štiftara za ta korak, gre in poznavač še ono lastno korupnost, — opusne in namiguje prosto, kakor pocestni čapin ali tat, ki kriči: Primit ga!

Naravno, ako bi gospod poslanec Štiftar prestopil v demokratska stranko, tedaj bi zato govorili »vsi etični momenti, moral« in pa ne vemo še kaj, sama fraza »napredna demokracija« pa bi ga opravičila, kakor opravičuje danes poslanca Reisnerja, ki že davno, vsaj pa od sprejema uradniškega zakona nima več moralične pravice, sedeti v Narodni skupščini kot poslanec!

Narodno Radikalna Stranka nima vključ tem strupenim izbruhom političnih sadistov iz Miklošičeve ceste prav nobenega povoda opravičevati se »Jutru«, najmanj pa še gospod poslanec Štiftar. Za nas je merodajno, da se je narod Prekmurja pred prestopom gosp. poslanca ustmeno in pismeno izrekel za to solucijo, za nas je merodajno, da se novi naš član in gospod poslanec Štiftar priznava k naši stranki, njenemu programu, ga izvršuje.

Vse klevete naših nasprotnikov na pustne hladne, vse kričanje naših nasprotnikov nas samo ponovno utrijevojo v dejstvu, da mi rastemo, se jačamo in to v strah in trepet slovenskih političnih licitatorjev, ki so pet let naše samostojnosti varali in slepili naš narod.

Mi smo pozitivna stranka, ki prepušča nergljanje nerglačem, psovanje psovačem, smo stranka, ki si je nadela

nalogu našemu ljudstvu priti nasproti z dejani, delom po našem geslu: Iz naroda za narod!

Taka pa more biti samo stranka, ki ima v svoji sredi pridnih in agilnih ljudi, ki zapostavlja svoje osebne interese v korist splošnosti, taka pa mora biti samo stranka, ki ima dovolj sposobnih voditeljev, ki se dejansko drže gesel morale in etike tudi takrat, kadar to njim škoduje.

Ne bomo sledili zato slovenskim mladinom, ki so okužili politično ozračje naše in nas osramotili, kjer koli so imeli svoje prste vmes, ne bomo sledili tudi klerikalcem, kadar bodo v politični solidarnosti »popozicionalcev« trolley z »Jutrom« v en rok; svoja pota bomo hodili, pota poštenosti in politične samoniklosti. In na ta pota sledili nam bo naš narod, ki sit vsakodnevna blatenja v klevet hoče pozitivnih uspehov, ki hoče, da pride do onega blagostanja, ki je potreben za procvit posameznika, celokupnega naroda in naše države.

Gospod poslanec Štiftar je v resnici kandidiral na programu SLS in je prejel okroglo 3000 glasov. On je v resnici izstropil iz SLS in vstopil kot redni član v Narodno Radikalno Stranko in s tem seveda tudi v klub Narodno Radikalnih Poslancev v Beogradu.

Ali je storil s tem prestopom zločin ali nemoraljen čin? Ce bi obdržal po krivici mandat, kakor je storil to mladini dr. Reisner, ki še do danes ni odstopil v prid dr. Ravnharia, bi moralo vsekakor potrditi z da. Gospod poslanec dr. Štiftar pa je storil ta korak šele potem, ko je ljudstvo to od njega zahtevalo!

On je storil ta korak šele v trenotku, ko so se vsi volilci tako katoliške kakor evangelijske veroizpovedi izrekli in ta korak izrecno zahtevali.

Nad 3000 volilcev, med njimi nebroj občin, političnih organizacij, zaupnikov in duhovščine je pismeno zahtevalo, da izvaja gosp. poslanec Štiftar politične konsekvence in samo tako, da prestopi v naš tabor. Gospod poslanec je pravotno hotel odložiti svoj mandat, ali ljudstvo mu je izreklo svoje neomejeno zaupanje in zahtevalo da obdrži mandat.

Ali je ljubljansko volilstvo tudi zahtevalo kaj podobnega od prof. Reisnerja?

In še eno. Človek, zlasti prepričan naprednjak, izraziti bi moral svoje začetek, da je nastopila v Sloveniji napredna stranka, ki je postala res neverarna nasprotica klerikalizma, tega od Jutrovcev na jeziku tako osovražnega sovražnika.

Razkroj klerikalne stranke pa je izval nepopisno tugo v glasilu — laži-svobodomislec v mlado »demokratov«. S tem dejaniem ste pač gospodje mladini pokazali, da Vam je ljubši najzakrnenejši klerikalec, kot pa resnično svobodomerna in napredna Narodno Radikalna Stranka!

Nam je všeč, da se tako lepo sami razgaljate, nas to prav iskreno veseli, ker baš taka dejanja pospešujejo Vaš — konec!

Organizacija NRS.

Radikalne partiske vlasti.

1. Organizacija Narodne Radikalne Stranke počinje sa mesnim zborom.

2. Mesni zbor birja Mesni Odbor, koji za svoj rad odgovara mesnom zboru i Glavnem Odboru stranke.

3. Predsednici i podpredsednici svih Mesnih Odbora jednog političkog sreza, zajedno za nar. poslanicima dotičnog sreza, čine Sreski Odbor, koji za svoj rad odgovara Okružnom i Glavnem Odboru.

4. Predsednici i podpredsednici jednog izbornog okruga, zajedno sa nar. poslanicima radikalima dotičnog okruga, čine Okružni Odbor, koji za svoj rad odgovara samo Glavnem Odboru.

5. Mesni Odbori varoši sa posebnim poslanikom imadu rang Okružnih Odbora, obrazovani su iz predsednika i podpredsednika Mesnih Pododobora iste varoši i iz jednog posebnog izaslanika Glavnog Odbora.

6. Zemaljsku Radikalnu Skupščino čine svi članovi Glavnog Odbora, aktivni ministri radikalni, narodni poslanci radikalni, predsednici svih Okružnih Odbora, izaslanici svih Sreskih Odbora i izaslanici Mesnih Odbora varoši sa posebnim poslanicima; ona se bira skupno četrte godine i predstavlja najvišu partisku vlast u zemlji.

7. Glavni Odbor birja Zem. Rad. Skupščina; osim od Z. R. S. izabranih članova u glavni Odbor ulaze još izaslanici Okružnih Odbora i izaslanici Mesnih Odbora varoši sa posebnim poslanicima. Predsednik Glavnog Odbora

je ujedno i šef stranke, on i sav Glavni Odbor za svoj rad odgovaraju samo Zemaljskoj Radikalnoj Skupščini.

8. Kad je na oketu Narodna Skupščina Radikalni poslanički Klub zamenjuje Glavni Odbor u vršenju poslala političke prirode, dok za ostale poslovne organizacijske partiske naravni uvek deluje Glavni Odbor.

9. Srezki in Okružni zborovi razpravljajo i odločuju samo o kandidacijama narodnih poslanika a na njima imade pravo da prisustvuje i glasaju svi članovi dotičnog sreza, odnosno okruga izbornog.

10. Okružne konferencijske liste za narodne poslanike, a na njima prisustvuje samo predsednici i podpredsednici Mesnih Odbora dotičnog izbornog okruga, zatem svi članovi Okružnog Odbora sa svim nar. poslanicima radikalima dotičnog izbornog okruga i posebni izaslanik Glavnog Odbora.

11. Člani NRS.

Član NRS je lahko vsak naš državljan, kateri uživa vse meščanske pravice. Pristop k stranki mora vsakodobno biti pismeno. Pismena pristopna izjava mora biti sestavljena takole:

a) da usvajam načela in celotni program NRS,

b) da se podvržem strankini disciplini, kot to predpisujejo strankini štartuti,

c) da bom delal na širjenju strankini načel in strankinega programa. Na temelju te izjave prosim, da sem sprejet v NRS.

Na koncu se mora čitljivo in jasno napisati ime, priimek, kraj in datum.

Nepismenim napiše izjavo kdo drugi, a biti mora podpisana od dveh pismenih prič. V slučaju, da je dotedeni član pripadal kakšni drugi stranki se mora izjaviti v izjavi, da izstopa iz te stranke.

Kadar se zbere vsaj 10 takih izjav se osnuje v dotedeni občini pripravljalni odbor za organizacijo Mestnega Odbora. Ta odbor se mora obrniti na Srezki odbor, da mu pošle pismene izjave onih, ki žele vstopiti v stranko, in zahtevati pooblastilo za ustanovitev srezkega odbora. V slučaju da srezki odbor ne funkcioniра se mora obrniti na okrožni odbor odnosno na ono strankino oblast, ki vrši funkcijo O. O. kot n. pr. v Ljubljani Akcijski odbor. Okrožni odbor oziroma akcijski odbor, bo preštudiral prošnjo in jo bo poslal glavnemu odboru v Beograd, da odloči on, ali se dotedeni sprejmejo v stranko ali ne.

Samo od glavnega odbora sprejeti člani lahko srujejo redne odbore.

Dolžnosti in pravice članov.

Vsi člani stranke imajo jednakne pravice in dolžnosti. Vsaki član stranke:

a) ima pravico da govoriti in glasuje na vsakem mestnem srezkem in okrožnem zboru pod katerega spada.

b) ima aktívno in pasivno volilno pravico v mestnem odboru in da od tu pride po strankinih štartutih do najvišje strankine oblasti v državi.

Vsaki član stranke je dolžan pri vseh volitvah glasovati za kandidate, katere postavi stranka kot da se brez pogojno pokori odlokom strankinih organizacij, kateri so storjeni na podlagi strankinih pravil.

Vsak član je moralno odgovoren za svoja dejanja. Posamezni člani ne morejo delati v imenu stranke brez pooblastila strankinih organizacij v katerih bodo delali. Strankini člani kateri bi delali proti interesu stranke in kateri bi s svojim postopanjem kršili disciplino stranke ali škodovali njenemu ugledu, se kaznujejo.

a) S pismenim ukorom,

b) izključenjem iz stranke, potem ko so bili predhodno zaslišani in njeni izjave protokolirane.

Kazen pismenega ukora izreče dotedeni mestni odbor, a izključitev reši glavnega odbora po predlogih mestnega odbora. Vsi odloki o kaznah se protokolirajo v zapisnik in objavljajo preko glavnega odbora stranke.

Izklučiti koga iz stranke more tudi na širši odbor brez iniciative mestnega odbora.

Člani se vpišejo v stranko pri mestnem odboru onega mesta, kjer stalno bivajo. Vsi člani ene občine morejo biti v enem spisku, a ta spisek se mora poslati srezkemu odnosno okrožnemu in glavnemu odboru. Isto tako se morajo javiti vse izpreambe, ki nastanejo pri poenih dotedenih članov n. pr. ako se nekdo za vedno izključi iz stranke ali ako kdo izpreameni bivališče itd. Kadar stopi kdo v stranko in je v njo sprejet, dobri od svojega mestnega odbora člansko izkaznico z obliko in tekstrom kot predpisuje to glavni odbor.

(Vidi štimate član 4. — 11. in 32.)

Mestni odbori: V prihodnji številki »R. Gl.« bomo dali navodila za osnovanje Mestnih odborov, kateri tvorijo bazo naše strankine organizacije.

Objave.

Intervencije.

Svaki naš pristaš ima pravo da se posluži snagom naše organizacije; da od nje traži zaštitu i pomoći. Ali ne samo naši organizovani pristaši, nego i svi građani, koji vrše svoje građanske dužnosti, nači će kod naše stranke pravednu zaštitu i pomoć.

U ovo kratko doba što je NRS razvila svoj rad i po Sloveniji, opažamo kako se mnogi k nama obraćaju, da im se u ovom ili onom poslu posreduje kot vlade ili kod koje druge vlasti. Naša je stranka u slučajevima za koje je našla, da su obrazloženi i pravedni, uvek svakome u granicama zakona došla u susret u koliko je to bilo moguće. Osobito bi uzmala u obzir intervencije, koje su bile za opštu korist, ali jednako se je starala i za interes pojedinača, u koliko to nije bilo na štetu celine, a u skladu sa programom, načelima i interesima stranke, jer naša stranka veruje, da radi za interes naše stranke, koja predstavlja organizovane masse naroda, znači raditi za nacionalnu, političku, kulturnu i socijalnu emancipaciju celog našeg naroda i naše države.

Pošto su te intervencije tako učestale i umnožale se, Akcijski odbor za intervencije ustanovio je sledeći red, kojega treba da se drže sve naše organizacije i da ga svakome stave do značaja:

1. Kad netko traži pomoć od naše stranke, treba da se pismenim putem (ili usmernim zapisniškim putem) obrati onom mesnem odboru, gde stalno živi, ili, ako taj nije obrazovan, onda najbližjem odboru.

2. Mesni odbor, ako se radi o stvarima, koje bi mogle da imadu uticaj na prilike onoga sreza gde se dotedeni mesni odbor nalazi, tada proslodi stvar Srezkom odboru na proučenje, ili ako to nije slučaj, mesni odbor stvar prosledi svom Okružnom, odnosno Akcijskom odboru.

3. Okružni Odbor, odnosno Akcijski odbor, stvar će još jednom ispitati, gledati če dati je odnosna intervencija u skladu sa interesima stranke, naroda i države, pa će stvar proslediti dalje.

Dok se ne obrazuju redoviti Odbori, svaka stvar treba da bude ispitana od sednice Okružnog odnosno Akcijskog odbora.

Nitko drugi, osim Okružnog odnosno Akcijskog odbora ili njihovih legitimisanih izaslanikov, nema prava da intervencije za bilo koju stvar u ime stranke.

Stavljajući ovo svima na znanje, molimo, da se pogotovo nitko za intervencije ne obrača lječno na pojedine članove Odbora, nego da se, u vlastitem interesu, drže gore navedenog redost.

U Ljubljani, 19. oktobra 1923.

Za Akcijski odbor NRS:

Predsednik:

Dr. Niko Županič s. r.

Tajnik:

Lubo D. Jurkovič, s. r.

Iz seje Akcijskega odbora NRS v Ljubljani, dne 19. oktobra 1923.

Predsednik dr. Niko Županič, minister na razpoloženju otvoril sejo in pozdravil vse navzoče, zlasti v smislu sklepa A. o. z dne 12. t. m. došla predsednika srezkih odborov in sicer go